

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 9.

Torsdagen den 5 Mars

1842.

Natt och Morgon, af Edward Lytton Bulwer. 4—11 häftena af Läse-Bibliotheket, 1841—42 års samling. Stockholm. 1841.

Då en Fransysk konstnare påstår, att ett enda kapitel i Ivanhoe har mera värde, än alla Bulwers Romaner, förefaller detta möjligen något öfverdrifwet, och mången läsare torde se swårigheter i fråga om en jemförelse, derföre att de båda författarne äro hwarandra så olika, och genren äfwen skiljaktig. Har den ene utbildat den historiska Romanen, så har den andre slagit sig ner i nutiden, i salongerna, hos den fashionabla werlden, och ej försakat att kasta en blick i de undangömda nästern, der brottet trotsar rättwisn, och behofwet anlaggar en förwänd samhällsordning, som ojemt fördelar lifwets goda. Wisserligen erkännes, att jemförelsepunkterna instränka sig till sådana allmänna fordringar på en composition, som måste vara gemensamma, hwad de båda ofswannämde Författarne beträffar, derföre att begge skrifwit Romaner. Man är alltid i tillfälle att fråga, hwilken af dessa diktare förstår att säkrast och lättast motivera, med största naturfanning fördela ljus och skugga på de karaktersbilder, som träda op till mötes? Hos hwem uppbäres stycket bäst af karaktererna? hwem frigör sig lättast från anlagelsen, att han ej tillåter sig några språng i fabelns utveckling? Hwars arbete är minst grumladt och wanständt af subjectiva betraktelser, som upphäfwa, eller störande inverka på den rena konstformen? Det tillhör litteraturhistorien att fälla domen. Vi utkasta ingen parallelism. För att skrifa en anmälan af en enda af Bulwers Romaner, är det endast nödigt att undersöka, huru nämde författare på detta gebit löst sin uppgift, huru han tillfredsställer konsttheoriens fordringar att få ett afflutadt helt, en werkligt poetisk composition, som både till an-

da och colorit förtjenar att ställas wid sidan af en förfluten tids mästerstycken.

Romanen, så snart den behandlar nutidens smärter och sträfswanden, oro och wäldsamma gäsning, faller ur den lugna, episka tonen, och upptager ett ej obetydligt, subjectist element. En slägt af tidsandan inverkar ej endast på karaktersskildringen, utan äfwen på det yttre af compositionen. Författaren tänker och känner för de handlande personerna, inblandar sina omdömen och betraktelser, uppehåller handlingens gång genom de utbrott af en subjectif sinnesstämming, som stå i förbindelse med nutidens riktning. Det offentliga lifwet, des stormar och strider egna sig ej för romanförfattarens pensel. Den frihet att efter konstverkets behof gjuta om karaktersbilderna, lösa en och annan länk i kedjan af de yttre händelserna, och ofta i strid med tidsuccessionen rubba det yttre sammanhanget, och flytta fram figurer och händelser, hwilka äro främmande för historien, men erfordras, för motivering och compositionens helhet, denna frihet skulle stöta, och minnets trohet lade en tryckande tyngd på phantasiens örvingar. Inga andra gestalter än de lustiga skuggor, som redan öfwerfarit underjordens floder, egna sig för en konstneslig behandling. Det offentliga lifwet, framskridande i sin utveckling, har ej ännu kommit att höra till poësiens skrinlagda skatter. Men då det humana i sina olika gestalter aldrig undrager sig diktarens skildring, så måste det vara Romanförfattaren obetaget att slå sig ned i nutidens ensildta lif, och derutur hämta ämnen för sina tafflor. Men icke alla ämnen äro lika tack samma. Och den moderna Romanen har skäl att klaga. Bulwer har försakat den twetydiga äran, att vara representant för nya tidsriktningar. Han skrifwer inga tendensromaner. Atminstone röjer sig ingen affigt, eller beständ plan dertill. Han porträtterar det lif, som

i de högre klassernas andetomma salonger drifwer finheten ända derhän, att all udd är bruten, och i medelklassens hwardaglighet och prosaiska bestyr svingrar till och med fluggan af alla poetiska illusioner. Poëssien skulle då inskränka sig till copieringens trohet, till genremålningens konstgjorda natur. Eller ligger den uti den äder af sentimentalitet, som löper genom hela compositionen, och uttalar sin protest mot det bestående? I sammanhang med denna sentimentalitet står Romanförfattarens psykologiska studium, hwaraf han ej gör någon hemlighet, utan låter analysen, såsom ett bihang åtfölja karaktersskildringen. Denna Bulwers författare-karakter förnekar sig ej i det arbete af hans hand, som här anmäles. Förträffligt tecknade scener möta oss i "Natt och Morgon;" men Romanen är ej något fulländadt helt. Utvecklingen beror af, eller står i förbindelse med en arfsfråga; och denna är beroende af ett förkommet, men sedan återfunnet ättenkapscontract; hwarigenom handlingen först inträffas, och sedan omsider löses. De rätta arfwingarna, Filip och Sidney Beaufort genomgå under tiden många öden. Skildringen af dem blir hufwudsaken, och är till en viss grad oberoende af arfsfrågans slutliga utgång. En sin blick för lifwets yttre företeelser, och en ej wanlig förmåga att återgifwa dessa intryck af de mest skiljaktiga lefnadsställningar äro egenskaper, som ingen kan bestrida Bulwer. Han tecknar ofta mycket wäl, och blandar omsorgsfullt sina färger. Skada endast, att han sedan för mycket utwattnar dem genom ett swall af subjectiva utgjuteser, och att en känslösam sinnesstämning störer total-effekten, gör teckningen mindre ren, och afstyler intresset, under det berättelsens series afbrytes. På ett och annat ställe; t. ex. 1 B. s. 17—19, finner man spår till en känslans värma, som ej förlorar sig i utrop, utan genomtränger och lifwar berättelsen med intryck af en rörande sanning. Den teckning som i första häftet lemnas af en i Wallefiska gränslandet undan gömd Landprest, och hans mindre lyckligt lottade lefnads-ställning, andas en elegisk känsla, som otwunget öfvergår i skildringen af de öden och tilldragelser, som dermed egde sammanhang. Berättelsens episka gång störes ej, och hjertats snille, som utkastat denna tassa, förfelar ej att wäcka intryck. Ett af de drag, som ej lätt förlora sig ur minnet, är den seger som ädelmodet, eller kärleken vinner öfwer en släckfri qwinnas sinkänslighet för hwad werlden skall döma om henne (sid. 427). Ypperligt tecknade karakterer äro

William Gawtreys, Lord Vilburne och Fanny. Den förste, en talangfull, fast brottslig industriddare hade förstätt antaga så många stepelser, som hans fördel, eller omständigheterna fordrade. Han hade efter hwart annat, warit Aktör, Läkare, Procentare, Professor söi-disant i animala magnetismen, jurist, notarius publicus, handlande med curiosa och china, wårds-husföreståndare, tidnings-skrifware (s. 323); wisar sig under förloppet af de i romanen förefallande händelser såsom styresman wid en ättenkapsbureau, och som Doctor från Oxford; i hwilken egenskap han med en föregifwen lärjunge gjorde en tour genom Italien, och uti Milano lefde af höga spel. Händelserna uti ättenkapsbureau sakna ej en comisk anstrykning. Läsaren gör der bekantskap med alla slags menniskor, och conversationen rör sig så lifligt och brotigt, som de dansande paren i det ögonblick den owäntade äsynen af en Polisagent gör slut på hela tillställningen. Samma Monsieur Favart bragte Gawtreys för tillfället, i stor förlägenhet, då han genomträngde dennes förklädnad och med en betydelsefull mine gaf att förstå, det ingen mask skylde brottet för Pariserpolisens waksamma ögon; men denna förödmjukelse lemnades ej sedan obeswarad. Bulwers skicklighet att måla saknade ej ämne, då han uppdrager en tassa af de falska myntarnes hemliga verkstad, och af förråderiet som ej undgår Gawtreys skarpa blick. Han upptäcker i en ny adept densamma Polisagent, som en gång förut fördrifwit honom från Paris. Infkommen i de hwall, der myntarne höllo till, wille Favart bespeja och demaskera brottslingarne; men han blir genast ett föremål för Gawtreys misstankar. Denne sednare inleder ett försåtligt samtal, och slutar hwarje fråga som är beswarad, med ett medgifwande och med en svenbart cordial och gästvänlig bjudning: "buvez donc, cher ami! c'est juste, buvez donc Monsieur Girumont." "C'est juste, buvez donc — vieux renard!" Så wänligt war ej sista swaret, som blef döds-signalen: "Ce n'est pas vrai! buvez donc monsieur Favart." (s. 397). Daktadt sin brottslighet underlåter ej bedragaren Gawtreys att intressera. Förf. tyckes wisja wisa utmärkta, naturliga anlags misbildning genom förwända samhällsinrättningar; och han accentuerar starkt det påståendet, att werlden endast håller sig till det yttre, och låter den olika lefnads-ställningen och ytans bedrägliga fernissa bestämna mannens wärde, eller de anspråk på aktning och strafflöshet, som personer, hwilkas inre är lika förderfwadt, kunna hop-

pas, eller icke hoppas. Gawtrej och Lord Lilburne, kamrater från Oxford, äfventyrare begge, hvar på sitt sätt, och genom brotliga handlingar förtjente af lagarnes straff, spela sina roller med lika sticklighet, men med olika lycka. Industririddaren mera brotlig, än lastbar, jagades af rättvisan, såsom willebrådet jägts af jägarens koppel, och föll ett offer för gerningar, som lagen bestraffar. Lord Lilburne, fallt spelare och en samwetslös Don Juan, förstod att beherska sina passioner, så snart någon fara hotade; trotsade aldrig lagarna, gjorde en noggran distinction mellan last och brott, och försakade ingen njutning, som lät sig sörena med ansvarslöshet och med bibehållandet af en comfortabel och lysande samhällsställning. Den fina yta och det djupa, inre förderf som man ofta finner förenadt hos dessa roués af Frankrikes högre samhällsklasser i ett förslutet århundrade, hwilka bewarade traditionerna från Ludwig XV:s hoslik och seder, är wäl återgifwit i den karaktärsbild, som uppdrages af en Engelsk Pair, hwilken påminner om grundsatserna och lifwet i det tidehwarf, som afbröts af revolutionsstormarna. Det är naturligt, att så länge egoismen och wällusten förslaswa menniskofarakteren, stola liknande personager återfinnas i olika tider. Och med den öfwerensstämmelse i lefnadston och yttre former, som är förklarlig deraf, att lux, nöjen och en conventionel lefnadsordning i de högre samhällsklasserna mottaga intryck af lifwet i den hufwudstad, som stiftar lagar för smaken och för nöjet, bör det ej förefalla underligt, att Lord Lilburne mera liknar en Franskt Markis från tiden före revolutionen, än en Engelsk Pair i våra dagar. Teckningen, ett profstycke af obestridligt mästarskap, är ej öfwerlastad, förfaller ej uti det gräsliga, är hållen med en jemnhet, naturlighet, och träffande sanning, som ej blundar för all den yttre comfort, med hwilken wällustens dyrkare omgifwer sitt förfinade lif. En karakter, sådan som Lord Lilburnes, är ofta förut tecknad; men Bulwers konst är så mycket större, då han förstår måla samma bild med så mycken egendomlighet, att wi glömma äldre bekantskaper och mönster, och owillkorligt stanna framför det nya utkastet, med samma interesse som det wi erfara af nyhetens behag.

Fanny påminner om Goethes Mignon; är barnsligt ofskuldfull, rik på ett obestridligt behag, med en hämmad förstånd utveckling, som fullkomligt ersättes genom en fläkt af poesi, som omswäfwat detta för werlden främmande wäsen, och fäster ett rörande be-

hag wid den barnsliga begreppsfattigdom, för hwilken språkets allmänna beteckningar förlora sin wanliga betydelse och ikläda sig en annan, som med sensationerna kan fattas. Huru Fanny tänkte sig ordet "dö" se sid. 336.

Möjligen är ej denna karaktärsbild alltigenom utförd med samma lycka och konst, som i början. Flera bipersoner äro med trohet återgifna, sådana som de i hwardagslifwet wisa sig. En bismak af caricatur är derifrån ofskiljaktig. Philip Beaufort, eller Baudemont, och brodern Sidney, tyckas wara mindre lyckade. Egoismen som hos den sednare försmälter tillhoppa med en wäl slapphet, är wisserligen förklarlig af hans förklemade uppfostran, som ej motarbetat de naturliga anlagen. Personagen är prosaisk, nästan under hwardagligheten, och wäcker obehagliga intryck. Philip Beaufort är bestämd att wara bokens hufwudfigur; men denna figur springer sönder i två stycken, hwilka swärligen kunna sättas tillhoppa. Det är en genom olyckliga händelser och egen sjelfkänsla i werlden utkastad yngling. Han lefwer ett wildt lif bland twetydigt folk, nedstiger till och med i brottets werkstäder, utan att sjelf begå något brottligt. Ryckt undan rättwisans händer af en finfänslig, förnäm Pariserdame, som i ett ögonblick blifwit förälskad i Beaufort, blir han under ett främmande namn hennes man. Och då hon kort därefter dör, reser han till Orienten, går der i frigtjenst, mottager af lifwet sin bildning; och med utvecklade krafter wänder han tillbaka, i besittning af de egenskaper, som äro nödwändiga hos en Romanhjelte, för att blända och förwåna.

Det är en af de stolta och starka karakterer, som Bulwer med förkärlek tecknar. Swad som anmärkes mot ifrågawarande hufwudperson uti ofswannämde Roman af Bulwer, är den brist på motivering, som gör det swårt att förklara utvecklingen af naturförmögenheter, hwilka, i fall omgifningen inwerkar, hade allt att äfventyra, och minst den framgång att hoppas, som blef deras lott, och hwilket wisar sig som ett owäntadt språng i berättelsen. Man will, att utvecklingen skall gå för sig under läsarens ögon, och att karaktererna bildas genom conflict med de yttre händelserna; och man finner det naturligt, att omgifningen, och den krets, i hwilken en person lefwer, utöfwa ett wist inflytande, isynnerhet på unga sinnen, som äro böjliga för intryck. Detta slår ej in på styckets hufwudperson. De i hast ombytta tycken, som bestäm-

ma Romanens utveckling och hufvudpersonernas ömsesidiga förhållanden, ståta väl mycket mot de conventionella regler, hvilka merändels alltid omsorgsfullt iakttagas wid utkast till arbeten i denna väg. Hit hör, att känslan ej får begå misstag, och resignationen ej wisa sig såsom grimace. Mindre beräfnung röjer äfwen skildringen af de äfwenturliga irrfärder, som betecknade den väg, hwilken de båda gossarne Beaufort togo, då de rymde undan förtryck och beroende. I civiliserade stater falla sig dylika utflygter ej så lätt. Svarjehanda i styckets mekanik passas ej rätt väl. Stundom är motiveringen mindre sträng, och utvecklingen förefaller något lös. Mästerliga beskrifningar och flera ypperligt teknade karakterer hålla likväl läsaren skadeslös för de här anmärkta bristerna, och i den nyare romanlitteraturen intager detta arbete ett aftningsvärdt rum. Titeln är godtyckligt wald och kunde mycket väl utbytas mot hwilken annan som helst. Öfversättningen faller sig ledig, och tyckes vara gjord med omsorg.

C—m.

Med en bit krita. Stockholmska eskisser af Orvar Odd. Stockholm, 1841. L. J. Hjerta.

Desa eskisser, foster af ett godt lynne och en ingalunda wanlig qwickhet, hafwa, förut tryckta i af-tonbladets feuilletton, fäst den läsande allmänhetens rättwisa uppmärksamhet. Att de nu äro samlade på ett ställe, ökar till en stor del deras behag och deras värde, ty de tåla werkeligen att läsas ännu en gång, och oberoende af de olifartade och brofiga omgifningar, som alltid höra till ett större tidningsblads natur. De muntra Stockholmsbilderna utgöra nu ett helt för sig, och hafwa i kraft derutaf nya anspråk på erkännande.

I Parisiska dagblad är det icke owanligt att se sådana miniatyrbilder ur Pariserlifwet, och man torde ej misstaga sig om man anser Orvar Odds Stockholmsbilder vara af de Parisiska föranledda, ty efterbildningar kan man ej kalla dem, dertill äro de för originella. Den sprittande lifligheten, den osökta småleende qwickheten, det goda lynnet, den fina iakttagelsen, äro wisserligen utmärkande drag för Fransmännen, men de saknas ej heller hos Swenskarne, som måhända just i kraft af dessa egenskaper, hafwa fått tillnamnet Nordens Fransmän. Leopold, Kellgren och Fru Lemgren woro i detta asseende nationella, ehuru de lidit mycken orättwis smålek för hwad man kallat

Gallomani. Det war ett ursprungligt Swenskt lynne som lifwade deras dikter, och det är fågnande att se att samma lynne återigen börjar gifwa sig luft, ehuru efter förändrade tidsomständigheter i annan form. Får Swensken följa sin egentliga natur, utan att taga för afgjort att det hör till Swenskheten eller öfwerhufwud Nordiskheten, att vara hwad Leopold kallade en **tamp**, så drages han otwiswelaktigt allt mer och mer af Fransyska sympathier. Tidens tecken börja allt mer och mer tydligt tillkännagifwa, att sjelfwa Dyckarna måste gifwa med sig, och skatta åt den af dem för några årtionden sedan så djupt hatade Fransyska bildningen.

Tillämpningen på Orvar Odd är den, att om man och i hans Stockholmseskisser skulle tro sig finna en wis Fransysk ton anslagen, så måste man dock erkänna, att denna ton icke skulle klinga så skärt om den icke hade en Swenskt resonansbotten. Orvar Odds bilder påminna wisserligen om Jules Janins, men de äro på samma gång så egendomligt Stockholmska, att man just tycker sig känna igen de modeller dem författaren haft för ögonen.

Bland de sjutton genre-bilder, hvilka Orvar Odd denna gången gifwit den Stockholmska publiken att spegla sig uti, är ingen som icke är qwick, och de flesta äro werkeligen humoristiska. De bilder, som äro mest utmärkande för war hufvudstad, och icke hafwa fullt motsvarande annorstädes, äro: **En Kammarjunkare, Wårds husflickorna, Den unga mannen i werken, En kunglig hofpredikant, Herrar Waktmästare och Mannen som varit utomlands.** Bland dem äro dock Wårds husflickorna och Herrar Waktmästare, särdeles de sednare, med mesta humor teknade. Herrar Waktmästare, om hwilka äfwen författaren säger, att de utgöra en klas af Stockholmsfolk, som genom sina många aldeles egendomliga drag utmärker sig bland de mest framstående af hufvudstadens typer, äro werkeligen gripna på bar gerning och så lifswande framställda, att man werkeligen kan kalla taslan för ett mästerstycke. Bland alla hufvudstadens embetsmän är troligen ingen som så i ekonomiskt som annat asseende står sig så väl som Herr Waktmästaren, och han förtjenar dertill, såsom representant af något som håller på att komma sig upp, ett porträtt af en så talentfull hand som Orvar Odds.

Den Kungliga hofpredikanten är den enda, af alla dessa skizzer, hwilken rec. skulle wilja utdöm-

ma, ty den är bitter, och bitterheten förhåller sig städse till humorn som barnamörderskan till den leende ofskulden. Den ifrågavarande skizzen är till och med för arg att vara satir och författaren kan därför icke ens såsom motiv för den ton han anslagit anföra det gamla: "difficile est satiram non scribere."

För öfrigt önskar mången med Rec. att dessa Stockholmsbilder måtte fortsättas, ty vår sköna hufvudstad hvimlar af så många originaler, värda att uppfattas och återgifvas med den sanna komiska kraft, af hvilken *Oscar Odd* är mäktig.

C. A. H.

En själ efter Döden. En apocalyptisk comedie af J. L. Heiberg. Öfversättning. Stockholm 1841.

Det herrliga skaldestycke, för hvilket Rec. en gång förut i denna tidning redogjort, har nu utkommit på Swenska. Churuwål en öfversättning alltid bör vara ett bewis på öfversättarens kärlek och aktning för den författare, hwars arbete han i ny drägt återgifwer, så torde dock mycket kunna sägas om öfversättningar från så nära beslägtade språk som Swenskan och Danskan. Rec., för sin del, tror att sådana mera skada än gagna, särdeles om de, såsom fallet är med närvarande öfversättning, hwarfen återgifwa originalets anda eller bokstaf.

Att ordagrant öfversätta från Danska till Swenska och tvertom är wisserligen swårare än från språk som ligga hwarannan mindre nära. Ty man låter så lätt af ord och talesätt, som ursprungligen haft lika betydelse, men under tidernas lopp antagit olika sådana på hwardera sidan om sundet, förleda sig att uppgifwa sitt eget modersmåls fordringar på correcthet. En fri bearbetning wore wisserligen mera lämpelig, men att fritt omarbete ett sådant mästestycke som Heibergs *En själ efter Döden*, dertill fordrades en Heibergs snille.

På sätt och wis har öfversättaren sökt att bearbeta sitt original fritt, genom att utbyta de Köpenhamnska allusionerna på dagens förhållanden, till Stockholmska. Men detta har han endast gjort här och der och icke öfwerallt. Derigenom uppstår en willerwalla i sammanhang och i tankegång, hwilken Heiberg ingalunda torde wilja hafwa skrifwen på sin räkning. Heibergs humoristiska exposition af *Schlenchlägers* Sokrates står t. ex. qwar i den swenska öfversättningen, men hans allusioner på *Thorwaldsen* äro ut-

bytta mot komplimenter till *Fogelberg*. När nu strax efter dessa följa ytterligare allusioner på *Schlenchläger*, de der likaledes, eller åtminstone till en del äro bibehållna i öfversättningen, så wet läsaren icke rätt hwar han är hemma, och kan näppeligen få ens det aflägsnaste begrepp om originalet. Det är wisserligen en och hwar obetaget att skrifwa dåliga wers, notabene för egen räkning, men det bör icke vara tillåtet att genom öfversättning skämma bort herrliga skalderwerk, i synnerhet om dessa äro författade på ett systonspråk, som icke behöfwer någon tolkning för att njutas och det i sin ursprungliga skönhet.

De tre westergislige fordringar man bör kunna hafwa på en öfversättare (om man nödwändigt skall öfversätta) är för det första, att öfversättaren skall kunna följa med originalets tankegång, denna må vara uttryckt i hwad språk som helst; för det andra, att han fullkomligt skall förstå det språk, från hwilket han öfversätter, samt för det tredje, att han skall kunna nyttja sitt eget modersmål rätt och rent. Ingen af dessa trenne fordringar har öfversättaren af Heibergs *En själ efter Döden* uppfyllt.

Hwad den första punkten beträffar, hwem, som läst Heibergs ditt, kan ana, att dessa rader i öfversättningen,

Ty det enklaste korta moment,
Som ett præsens för öf har gjort kännit, (sic!)
Ifrån perfectum skiljer sig matt,
Såsom skymning sig skiljer från natt,
Och begynner sitt Ewighets A,
Utän att något B kunna ha.

skola swara mot dessa i originalet?

Thi det enkaste, korte moment,
For at være tilgavns præsentsent,
Fra det forrige skiller sig brat,
Lig den første Lysning fra Nat,
Og begynder sit Ewigheds A,
Som dog ei noget B kommer fra.
Dessa swarar den Swenska själen ganska upprigtigt: "jag förstår dig ej riktigt," och torde i detta swar icke så mycket vara öfversättare som icke fast mera tala ur egen fatatur.

Hwad den andra punkten beträffar, huru kan man öfversätta de Danska orden:

her er Begyndelsens ewige Land,
som ingen Baggrund fordrage kan,
med dessa Swenska?

här du begynnelsens rife fann,
som ingen forts bakwäg lida kan.
eller dessa Danska:

Naar, efter personens luttring i flammer,
Hans wærf sig ei meer ved Westeren flammer.
med dessa Swenska?

Når efter personens luttring i flammen,
Mästarn och werket ej skämmas mer tillsammans.

Hwad den tredje punkten beträffar, så är Swenskan grymt misshandlad. Smärre wårdslösheter, som t. ex. "wicka" för "wecka" och dyligt kunna måhända urfäktas, men ej ett språk sådant som detta:

Ej ditt uttal är det slags
Som wi falla här det slätta,

Ly det är hwarfen Danska, Swenska eller något annat språk i werlden. Att ständigt återgifwa det Danska ordet *stet* med det Swenska *slät*, har sina betänkeligheter, som bäst synes af följande verser:

Om god jag wore, sjöng jag slätt,
Men slät jag är och diktar godt.

Rec. kunde nästan från hwarje sida hemta exempel, antingen på mistag om meningen, eller på fel emot Swenskt språkbruk, men will låta bero wid de öfwan anförda. Att öfversättaren här och der hoppat öfwer rader som varit swåra att öfversätta, är något som genast faller i ögonen, då man tager originalet i hand. Här och der har han äfwen, troligen för rimmets skuld, tillåtit sig att i stället för att återgifwa författarens tankar och ord, infjuta verser, som icke hafwa den ringaste gemenskap med originalets, samt i och för sig sjelfwa ingen sund mening. Originalets

Jeg troer, at manden
Blot wil have mig fireert,
motswaras i öfversättningen af

Här ens ej nämndes,
trodde jag, hwad förr man kænnt.

allt för rimmets skuld. I allmänhet är rimmet för vår öfversättare en swår stötesten, så mycket swårare som beslägtade ord i Swenskan ej alltid rimma med sina motswarande i Danskan. Rec. will wäl ej tro, att öfversättaren mistagit sig på betydelsen af det Danska ordet *Steder* då han i sin öfversättning återgifwer den Danska versen

Gaf bort fra disse Steder
med

Gaf bort från dessa salighetens städer,
men han är öfvertygad om att wisfa orter i himmelriket fått stadsprivilegier enkom dertöre öfversät-

taren haft behof af ett rim till *St. Peder*. Likaledes har Swenskan, också för rimmets skuld, fått ett nytt ord "weck" (det Tyska weg) samt ett nytt talesätt *skälla "weck."* Ett mistag till hwilket öfversättaren mer än en gång gör sig skyldig, är det, att återgifwa den Danska præpositionen *ved* med *wid* på de ställen der det har bemärkelsen af *med* eller *genom*.

Om öfversättningen af *Heibergs Nye Digte* fortsattes, önskar mången med *Rec.* att den måtte utarbetas med mera omsorg, så att icke den store Danske skaldens arbeten måtte komma oigenkännliga i den Swenska allmänhetens händer, samt den Swenska litteraturen ökas med ännu "et *Doversætter-Uhyre,*" ett Danskt uttryck, hwilket *Rec.* ej har något emot att man återgifwer med samma Swenska ord som öfversättaren begagnat.

C. A. H.

Skolorna i London.

Englands hufwudstad innehåller omkring 45 friskolor, i hwilka omkring 4000 barn njuta uppfostran och underhåll; 17 andra skolor för fattiga och öfvergifna barn; öfwer 250 socken- (parish) skolor, bekostade af frivilliga bidrag, hwarest 12—15,000 gossar och flickor ständigt beklädas och uppfostras; 3 s. k. colleges; desutom Lancaster- och s. k. Nationalskolorna, Söndagsskolorna och wid påst 4000 privata skolor i och omkring London. — Från några af friskolorna hafwa lärjungar dimiterats till Universiteten lifasawäl förberedda som från något af de dyraste instituter; och alla lärjungarne erhålla en uppfostran, aspåsad efter deras blifwande wita genus.

Wi wilja här anföra något om åtskilliga uppfostringsanstalter, hwarom wi varit i tillfälle att på stället erhålla kännedom.

Christ Hospital (Newgate-street). Denna ståtliga inrättning är allmänt känd under namnet *Blå-räckskolan* (Blue-coat-school), med anledning af gossarnes drägt. Alla äro neml. klädda i blå rockar med gula knappar; föröfrigt gula byxor, strumpor och skor; utan på rocken kring lifvet ett 3 tumms bredt skinnbälte. Alla woro försedda med prestfragar (stola), hwilket för en Swensk förekom högst besynnerligt att äse. Det hörer till reglementet att då gossarna från *Christ's Hospital* gå ut i London nyttja de alldrig någon hufwudbonad.

Inrättningens grundläggare är *R. Edward VI*; *R. Carl II* och många enskilda män hafwa utwidgat och begäfwat den med stora donationer. Omkring

1200 faderlösa gossar och flickor njuta der uppfostran och underhåll. I Sept. 1841 wid Kefs besök derstädes funnos 800 gossar, hvilka hade ett särdeles friskt, snyggt och dugtigt utseende. — Byggningarne till Christ's Hospital äro widsträckt, men oregelbundna. År 1822 tillbyggdes ett nytt sjukhus och 1829 blef en ny byggning färdig, kallad New Hall, hwilken är 187 Eng. fot lång, $51\frac{1}{2}$ bred och $46\frac{1}{2}$ hög. I den stora salen, som också begagnas till kyrka äta ynglingarne.

Ärliga omkostnaderna för denna institution gå till 30,000 R:pd St. eller omkring 540,000 R:dr R:gds. St. Mattheu's dag. d. ä. d. 21 Sept., begifwa Lord Mayorn och Sherifferna i London m. fl. sig i ordentlig processjon till Christ-Hospital, hwarest af 2:ne äldre ynglingar, hörande till inrättningen, hållas tal.

Westminster-School, grundlagd af Dr. Elisabeth 1560, är belägen helt nära Westminster-Abbey; den består af en lägre och en högre afdelning, innefattande 7 klasser. Många af Aristokraterna sända sina barn hit att studera. I December hwarje år inbjudas undervisningens wänner att öfwerwara representationen utaf en af Terentii komedier, hwilken skolans gossar på latin uppföra.

St Paul's School, grundades 1509 af D:r Colet och består af 8 klasser. Latin, Grekiska och Hebreiska, stundom flera österländska språk läras här. Åren 1823—4 upbyggdes den nuvarande ståtliga byggnaden.

Merchant-Tailor's School, grundlagd 1561: omkring 300 gossar uppfostras här.

City of London School. Grundlagd 1447; skolhuset ombyggdes 1835. 500 gossar undervisas här och betala wid på 8 R:pd. St. årligen.

Charter-House, grundad under Edward III:s regering.

National-skolorna (National-Schools), efter D:r Bells grunder, organiserade af National Society, utgöra omkring 40 stora skolor, hwar och en med 200—1000 barn. Antalet af lärjungar i dessa skolor utgöra i London omkring 20,000. National-skolorna äro Anglikanska skolor; wisserligen är ingen utesluten, men hwarje barn måste bewista denna kyrkas gudstjenst.

Lancaster-skolorna (British) äro något fullständigare så i extensift, som intensift hänseende. — Någon åtskillnad mellan Bells och Lancasters förfarande

ligger deri att i Bells skolor stå barnen och bilda en fyrkant, i några en cirkel; i Lancasters sitta de wid skrifborden, och de stående bilda en halfcirkel. I Bells läser hwarje barn ur en bok; i Lancasters på en tabell på wäggen.

British and Foreign School Society. Detta werksamma och högst berömliga sällskap bildades 1808; monitörsystemet är rådande, utom i de högre klasserna. Hufvudskolan, kallad Borough-School, stiftad af Dwäfarn Joseph Lancaster hade wid midsommarn 1841 659 gossar och 460 flickor; sedan skolans stiftelse hafwa 51,696 här njutit undervisning. Normal-Seminarier för båda könen äro förenade med skolan. I Juni 1841 begagnades seminarierna af 234. Sedan sällskapets stiftelse hafwa circa 2000 lärare härifrån utgått och blifwit anställda. För det närwarande är man sýsselfatt att uppföra en ny byggnad för Normal-Seminarierna; att sluta af hwad som wid nämnda tid war färdigt, synes den blifwa både stor och ståtlig. Kostnadsförslaget uppgick till 345,600 R:dr R:gds, af hwilken summa Parlamentet lemnat 90,000 R:dr, staden London 18,000; det öfriga genom subscription. På sista året öppnades genom Sällskapets werksamhet 51 nya skolor i och omkring London. Sällskapet har nu mellan 2 till 300 skolor för gossar och 100 för flickor. 43 af dessa skolor äro i London, de andra på landet. Hwarje skola har från 150 till 500 barn. — Antalet af lärjungar i London i dessa skolor war i Juni 1841 omkring 21,000. Sällskapet har i årlig inkomst omkring 30,000 R:dr R:gds. De bästa skolor efter Lancasters system äro utom den ofwännämnda på Boroughbroad, desutom 2:ne andra; en på Farringdon-street under Mr. Lowe's ledning, den andra på Fisher-street; Mr. Kemp är dess director. Sällskapets werksamhet utomlands har warit widsträckt. Uppfostrings-sällskapet på Jamaica har 17,177 lärjungar, alla underwista efter moderssällskapets principer. I Montreal och Quebec, på Goda hopp's udden, på Nya Syd Wales hafwa skolor blifwit byggda och filial-sällskaper bildats. I Frankrike och Spanien, på Joniska barna, så wäl som på Morea, i Indien och Syd-Amerika äro skolor inrättade genom till följe af Sällskapets werksamhet.

Söndags-skolorna hafwa öfwer 5,000 lärare, som för intet undervisade 1841 öfwer 66,000 barn, hwilka weckan igenom arbeta i fabriker. Redan wid 9 års ålder begynna de fattiga klassernas barn arbete i fabriker. I England och Wales besökas

Söndagsskolorna af 1,548,490 barn. Man anser att hälften af detta antal ej njuter någon annan undervisning. I många af dessa skolor, enfammerligen på landet, lär man i dessa skolor ej läsa och skrifa, emedan man tror sig derigenom wanhelga Sabbaten; man åtnöjer sig i stället att föreläsa och förklara några ställen ur Bibeln. Få lärjungar bewista sådana skolor längre än 6 månader. Af trovärdiga män hörde Ref. att många af lärarne sjelfwe ej kunna skrifa. På somliga ställen hållas skolorna i kyrkorna. Öfverhufvud egnas 2 timmar åt undervisningen.

Antalet af barn, som i London undervisas i National-, Lancaster- och Småbarnsskolorna (Infant-School) uppgår till 200,000.

Om detta ämne mera en annan gång.

—z.

Notiser.

Enligt en berättning af Constitutionel öfversätter antalet af de sedan Julrevolutionen i Frankrike upprättade kloster nu redan de år 1789 förhandenvarande. Sedan år 1835 hafwa årligen 35 kloster blifwit inrättade och öppnade, och inom sex månader af följande år upptodo mer än 30 nya kloster.

Den religiösa literaturen, såga offentliga blad, är nu i Frankrike stadd i tillväxt. Till och med en f. d. pariser radikal och republikan, Hr L. Beuillot, uppträder i sina *Pélérianages de Suisse* och i sin nyaste skrift, *Rome et Lorette*, såsom en afgjord förwarare af påsvedömet och försöfjare af allt det, som i politiskt och religiöst afseende vill protestera. En annan, Hr L. Rousseau, predikar i Paris ett förslag emot kättarne. Hans skrift har till titel: *Croisade du 19me siècle, appel à la piété catholique à l'effet de reconstituer la science sociale sur une base chrétienne.* I en snilskrit, religiös anda har Lamennais utgifwit utkastet till en filosof, som han under sin uppsigt låtit öfversätta på tyska under titel: *Grundriss einer Philosophie von J. Lamennais.*

Suru förträffligt Frankrike försörjer sina talanger, särdeles de dramatiska författarne, bewisar den bekante vaudevillesdiktaren Scribe. De intomster, som han skall ha förvärfwat under loppet af år 1840, uppskattas till 182,000 francs; och hans hela dramatiska verksamhet sedan 1816, då han först uppträdde med "de begge Derwischerne," och sedan hvilken tid han skall hafwa skrifwit 315 stycken, har inbringat honom, såsom man påstår, 2,112,000 francs.

Från Spanien meddelas följande: Den bekante dramatiska skalden Breton de los Herreros har med sitt i fem akter författade lustspel: *La Marcela* haft en framgång, hwars like wäl ingen annan författare i den wägen uti hela Europa kan berömma sig af. Det begärdes på en och samma aften ännu

en gång från början till slut af den entusiastiska publiken. En ny tragödi *Merope* och dramat *Elena* af samme skald hafwa äfwenledes wunnit stort bifall. — En annan yngre dramatisk skald, Eugenio Hartzenbusch, befäst sig mer och mer i publikens ynnest. Hans drama: *Los Amantes de Teruel*, ses ständigt ängo med nöje. Hans nyaste verk bär titeln: *Los Polvos de la Madre Celestina.* — Hertigen de Rivas, författare till *Don Alvaro*, har skrifwit ett, såsom han kallat det, filosofiskt städespel, kalladt *Fuerza del sino*, som finner mycket bifall.

Från Italien meddelas: En ny roman: *Gina, novella Italiana*, af L. Romani, har utkommit i Mailand och wäckt stort uppsende. Katastrofens slut åstadkommes på ett alldeles nytt sätt, i det alla personerna drunkna. — I Florenz utkomma *Opere architettoniche di Raffaello Sanzio*, utgifna med förklaringar och anmärkningar af Carlo Pontani, som häruti ådagalägger en stor kunskap i grekiska arkitekturens historia och framsteg.

Uti Madras i Ostindien öppnades i April månad förslidet är under Lord Cliphinstones auspiciet ett Universitet.

Censuren i Italien. Den i Leipzig utkommande "Preszeitung" skrifer: Swad censuren organisation beträffar, återstår dock ännu åtskilligt att lära. I Neapel tillkommer censorn icke allenast rättigheten att förbjuda tryckningen och stryka ut, utan äfwen den att, nederst på sidorna, i form af anmärkningar, gifwa wederslägningar och beriktiganden af enligt hans åsigt falska meningar, hwilka förta författaren till de senare måste låta beqwäma sig att äfwenledes trycka. — I Piemont utriswer polisen såsom censurauktoritet ur böckerna misshagliga sidor. Den berömda astronomen Oriani blef af den italienska censuren nekad imprimatur för första delen af ett matematiskt verk, och ännu i dag existerar bokens begynnelse ej. I Modena måste alla förhanden warande böcker föreläggas en kommission, för att erhålla yttrande öfwer sin tillämplighet som lektyr. Utfaller yttrandet jakande påtryckes i början och slutet ett censursigill; i fall af nej konfiskeras skriften och erhåller man i stället en god bok (i modenesisk regeringsanda). Genom sigillet påtryckande förderstwas de sönaste verk.

Den genom sitt klassiska verk öfwer Central-Asien bekante Alexander Burnes förlorade lifwet i det uppror som den 2 sissil. Nov. utbröt uti Kabul i Afghanistan. Han war född 1805 i Skottland. 1821 kom han första gången till engelska besittningarne i Asien och användes sedermera förmedelst sina kunskaper och energi mycket af sin regering wid des poltiska förhandlingar i dessa trakter. Nedan förut utnämnd till Baronet och Öfverste-Östjant, hade han sedan 1839 varit anställd såsom politisk resident i Kabul, hwarest han nu wid nämnda tillfälle fann döden.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1842.

